

Sjakk, til å bli mat t av

Antikviteter

Av Gro A. Gronud
Loflet Antikviteter

De fleste spillene er fra Asia og Europa. De eldste fra tidlig 1800-tallet, men brorparten er fra 1900-tallet. Prisene varierer. Et sett fra Kongelig Dansk er vurdert til ca. 1.000 kroner, mens et sett fra slutten av 1900-tallet som er forgyldt og dekoreert med smykkestenar antas å klubbes på ca. 200.000 kroner.

Det er brikker i alle varianter; formet som mytologiske eller abstrakte figurer, religiøse, historiske eller eventyrfigurer. Det er brikker formet som dyr, hatter, soldater, fotballag eller som James Bond versus Goldfinger. Det er brikker skåret i tre, elfenben, ibenholt, skilpaddeskall, ben eller støpt i metall, porselen eller krystall for å nevne noen. Mange er laget i materiale fra dyr som nå er fredet.

Legenden om hvete-kornet

Ifølge sagnet var det en indisk vismann, brahmanen Sessa som for vel 1500 år siden oppfant et spill for sin konge. Denne ble så begeistret at han lovet Sessa en belønning han selv kunne bestemme. Sessas ønske var dette: ett hvete-korn på det første feltet på sjakkbrettet, to på det neste, fire på det tredje osv. – altså på hvert nytt felt det dobbelte av foregående.

Kongen synes

Neste lørdag går vel 200 sjakkspill under hammeren hos Christie's i London. Italieneren Ettore Chiesa har brukt 40 år på å bygge opp samlingen.

det var et beskjedent ønske, men da hoffmennene til slutt hadde regnet ut summen av hvete-kornene på alle de 64 feltene, måtte de med skrekk erkjenne at så mye hvete fantes ikke i hele riket. Tallet leses slik: 18 trillioner, 446 milliarder, 744 billioner, 73 milliarder, 709 millioner, 551 tusen 615! For å gi en slik avling måtte hele jordoverflaten sås og høstes åtte ganger.

India - sjakkspillets vugge

Araberne var meget dyktige spillere og det 10. århundre regnes som den arabiske sjakks blomstringstid. Hoffsjakk-mestre kunne spille både simultan- og blinidsjakk. Araberne tok spillet med til Nord-Afrika, Italia og Spania.

I middelalderen var spillensyken stor i Europa –

like mye blant munk og nonner som ved kongers og adelsmenns bord. Det ble ofte spilt om penger og sjakk ble derfor til tider kraftig fordømt, til og med forbudt ved lov.

Til Norden kom sjakkspillet med vikingene noe sagalitteratur og arkeologiske funn forteller.

Italienerne og spanjolene var toneangivende i sjakk fra 14. til 17. århundre, så forflyttet tyngdepunktet seg til Frankrike på 1700-tallet og til England og Tyskland i det 18. og 19. århundre.

Med den første internasjonale turneringen i London i 1851 begynner den moderne tid i sjakkspillet historie. Norges eldste sjakk-klubb, Oslo Schakselskab, ble stiftet i 1884. Verdenssjakkforbundet (FIDE) ble grunnlagt i Paris i 1924 og har nå over hundre medlemsland.

DAGENS DYRESTE: Auksjonens dyreste objekt - antakelig laget av italieneren Carrera Y Carrera på slutten på 1900-tallet. Brikkene er emaljert, forgyldt og pyntet med tigerøye- og agatstenar. Prisen anslås til 180.000 til 240.000 kroner.

KAMMER-SJAKK: Tyskeren Rudolf Kammer har formgitt dette settet fra 1900-tallet. Det er Henrik VIII versus Frans II - brikkene er forgyldt og malt, merket og nummerert. Antatt pris er ca. 30.000 kroner.

I KERAMIKK: Wallace, hans hund Gromit og andre rare skapninger fra filmen ble i 1989 laget som sjakkbrikker i keramikk. De vil antakelig skifte eier for mellom ett og to tusen kroner.

GRØNN SPILLGLEDE: Et engelsk sett i elfenben ant. fra Calverts Workshop laget i 1840. Grønnfargen er restaurert så vurderingen ligger på 10.000 til 15.000 kroner.

ANSIKTER I SØLV: Et «Liberty» sett signert James Goodbrand, London 1973. Det er i sølv og forgyldt sølv og brikkene er kjente ansikter fra den amerikanske borgerkrigen. Det har en vurdering på ca. 40.000 til 60.000 kroner.

HOFFSJAKKSKULPTØR: Modellen til disse brikkene ble opprinnelig laget av Johann Joachim Kaendler i 1753. Antatt pris på 25.000 til 50.000.

RETT FRA HAVET: Et nordrussisk sett skåret i hvalrosstann fra ca. 1920. Forhåndsvurdering: 40.000 til 60.000 kroner.

GLASSKUNST: Italieneren Gianni Toso har formgitt disse brikkene i glass fra 1990. Han regnes som en dyktig glassblåser med mye humor – noe man ser i disse brikkene som forestiller katolikker mot jøder. Man regner med en salgssum på 40.000 til 60.000.